

SPOMEN NA ŽRTVE USTAŠKE ODMAZDE

Komemorativni skup u povodu 78. obljetnice pokolja nedužnih civila upriličen ispred Spomen kosturnice na kojoj su ispisana imena stradalnika koje su ubile ustaše za odmazdu zbog neuspjeha zimske ofenzive na Kordun

Sve veće nezadovoljstvo njemačkih i talijanskih fašista ustašama bio je glavni motiv za organiziranje prve velike ofenzive na partizane u NDH, usmjerene na najsjeverjniji dio Korduna kao najisturenijeg područja partizanskih formacija u planinskom dijelu središnje Hrvatske. Pavelić je, vjerojatno znajući za njemačke ponude Mačeku htio Nijemcima i Talijanima demonstrirati značenje ustaštva i pokazati kako uspješno uništava snage otpora, pa je u ofenzivu uključio svoje najbolje ljude i najelitnije postrojbe (ukupno oko 4 tisuće ustaša, domobrana i žandara. Tom ofenzivom ustaše su željele uništiti značajne partizanske snage upravo u kotaru Vrginmost i Petrovoj gori, koje su prijetile da prošire požar narodnog ustanka u hrvatske krajeve preko Kupe prema Zagrebu i Žumberku. Bila je to najznačajnija ustaška akcija koncem 1941. godine.

Na čelu Pvelićevih postrojbi bili su prokušani ustaše Ante Moškov, Maks Luburić, Joco Rukavina i Dido Kvaternik. Premoćnim ustaškim snagama suprotstavio se 4. kordunaški bataljun s oko 750 boraca s komandantom Nikolom Vidovićem na čelu i komesarom Milićem Dejanovićem. Partizani, nakon zauzeća željezničke postaje Utinja, saznali su za napade na Prkos i Dugo Selo i usiljenim maršem više od 30 kilometara prišli Selu, Stipanu, Šljivovcu i Kirinu da bi zaštitili narod koji je bježao. U tome su uspjeli i na rječici Trepči deset dana sprječavali ustašama da prijeđu rječicu i uđu u „Kirinsku republiku“. To je omogućilo da se narod tog dijela Vrginmosta prebaci na Petrovu goru.

Zbog neuspjeha zimske ofenzive na Kordun, uslijedila je ustaška odmazda. Ustaše su nastavile pohod na pravoslavni Badnjak i Božić 1942. godine. Prema dokumentaciji Povijesnog arhiva, vojska NDH pogubila je ukupno 205 civila iz Skakavca, Popović Brda, Lipja, Klipinog Brda, Manjerovića, Tušilovića, Donje i Gornje Trebinje, Slunjskih Moravica i Udbine. Ubijeni su zbog

svoje nacionalnosti, jer među ubijenima bilo je 135 Srba, 70 Roma, dok je jedna osoba, tadašnji svećenik u Trebinji, bila ruske nacionalnosti. Bilo je tu cijelih obitelji. Među ubijenima bilo je čak 75-ero djece.

Tim povodom na brdu iznad Gornje Trebinje (kod pravoslavne crkve) upriličen je komemorativni skup u znak sjećanja na stradale koje su ustaše ubile 6. i 7. siječnja 1942., u šumi Domaći Lug i Lipjansko Mlađe. Položeni su vijenci i zapaljene svijeće. Žrtve su bile sahranjene u četiri masovne grobnice, a prije nekoliko godina, na inicijativu Dušana Krivokuće, svjedoka tih zločina (koji je tada bio dijete u dobi od 14 godina) te uz pomoć Grada Karlovca i potomaka žrtava, ekshumirani su ostaci iz četiri masovne grobnice. Pored crkve u Gornjoj Trebinji sve kosti žrtava pokopane su zajedno i postavljen je veliki spomenik sa uklesanim imenima masakriranih.

„Žao mi je da se u doba obiteljskih druženja, blagdana i slavlja danas ovdje okupljamo kako bi komemorirali tragičnu sudbinu civila pogubljenih od vojske Nezavisne države Hrvatske na pravoslavni Badnjak i Božić 1942. To je inače godina u kojoj je najviše Roma na ovim prostorima stradalo od ustaškog pokreta, a ista je sudbina zadesila i ostale narode pogođene ustaškom politikom kao i brojne političke protivnike režima“, rekao je među ostalim Veljko Kajtazi, saborski zastupnik na komemorativnom skupu. Predsjednik karlovačkih antifašista Miroslav Delić, među inim je istaknuo: „Ne treba biti previše mudar da bi se iz svega što se događa u hrvatskom društvu zaključilo da je stanje krajnje zabrinjavajuće kada je antifašizam u pitanju. Odnos prema borcima NOB-a je sramotan, oduzeta su im stečena prava, a istovremeno su suradnicima okupatora dodijeljene mirovine sa statusom pripadnika nikada postojeće domovinske vojske“. Koordinator u SNV-u Rade Kosanović u svom obraćanju rekao je: „Zločin ovdje počinjen prije 78 godina, samo je jedan u nizu monstruoznih zločina koje su ustaše počinili od uspostave tzv. NDH, nad nedužnim srpskim stanovništvom i ostlim nepodobnim stanovnicima, počevši od Gudovca kod Bjelovara. No neviđeni zločini i represirija nisu dali očekivane rezultate već su izazvali upravo suprotan efekt. Ljudi su ubrzo shvatili što ih čeka ako se ne odupru“.

B. M.